

Нинішні загрози збереженню природних екосистем в регіоні Біосферного заповідника "Асканія-Нова"

З часу створення Каховської зрошувальної системи Біосферний заповідник "Асканія-Нова", в прямому розумінні, опинився на острові, оскільки оточений її каналами різних категорій. Буферна зона заповідника сильно розорана і подальше її відновлення та наближення до екосистем ядерної території є проблематичним питанням. Останніми роками потужно посилюється застосування отрутохімікатів в сільськогосподарському виробництві для боротьби з бур'янами, комахами, грибовими захворюваннями, мишовидними гризунами. Зокрема, проти норичі гуртової та миші курганчикової аграрії застосували високомолекулярні препарати антикоагулятивної дії бродіфакум та бромадіалон, які не лише знищують безпосередньо шкідників полів, а й суттєво шкодять зерно- та м'ясоїдним тваринам, що мешкають в агроценозах та поряд з ними або харчуються тут, переміщуючись і з заповідних територій.

Декларуючи європейський вектор розвитку сільського господарства, у той же час, відповідні українські міністерства дозволили застосування препаратів, які вже заборонені в країнах Європейської Співдружності та Сполучених Штатах Америки. Ситуація особливо загострилася в зиму 2020–2021 років і вийшла далеко за межі біосферного заповідника "Асканія-Нова" та мала негативний міжнародний резонанс.

Не менш тривожною є ситуація із подальшим розорюванням подових екосистем в межиріччі Дніпро – Молочна, де ще збереглася притаманна їм природна рослинність та певна частина фауністичного різноманіття. Протягом тільки одного року зорано третю частину Агайманівського та Барнашівського подів з місцями зростання рідкісних видів рослин, таких як тюльпани скіфський та Геснера, гніздування рідкісних видів птахів, зокрема, сови болотяної та луня лучного, зимівлі дрохви, луня польового, орлана білохвоста, беркута. Повністю розорано Гарбузовий під, де знищена популяція рябчика малого, частково – поди Чорна долина, Зелений, Малий Чапельський. Фактичну ситуацію з цих питань викладено у статтях, розміщених у виданні цього журналу. Аграріїв не зупиняють навіть такі явища, як затоплення днищ подів та посухи, які повністю або частково нівелюють їхні зусилля. Приміром, через значну кількість опадів у першій половині 2021 року розорані восени 2020 року території були покинуті, або врожай було неможливо зібрати внаслідок затоплення полів саме на час жнив. На втрачених для їх власників землях розпочалася бур'яниста стадія відновлювальної сукцесії, але вже без рідкісних видів рослин. Простежується якийсь колапс свідомості людей, причетних до руйнування цих екосистем, яку ніяк не вдається повернути до розуміння необхідності збереження залишків зонального біорізноманіття, яке натепер в регіоні заповідника залишилося здебільшого тільки в подах.

Науковці біосферного заповідника зіграли ключову роль у розкритті наслідків негативних дій в агроекосистемах та їх впливу на території, що вкриті природним рослинним покривом, а також зимуючих і мігруючих птахів не лише навколо ядер заповідників, але й у всьому Азово-Чорноморському екологічному коридорі, що призвело до порушення адміністративних та кримінальних справ, а також прийняття окремих управлінських рішень. Тож актуальність посилення дій з нормування діяльності людини навколо об'єктів та територій природно-заповідного фонду і збереження ще не взятих під охорону залишків природних екосистем продовжує зростати, оскільки спостерігається чергова хвиля активізації аграрної діяльності із застосуванням технологій XXI століття, але з мисленням середини минулого.

*Віктор Гавриленко, голова редакційної ради,
заслужений природоохоронець України*

<https://doi.org/10.53904/1682-2374/2021-23/1>